

УДК 396.1

ДӘСТҮРЛІ ҚАЗАҚ ҚОҒАМЫНДАҒЫ ӘЙЕЛДЕРДІҢ РӨЛІ

Шегенова Ж.Н.,
тарих магистрі, ҚМПИ
Қостанай қ., Қазақстан

Аннотация

Беріліп отырған мақалада дәстүрлі қазақ қоғамында әйелдердің рөлі қарастырылады. Әйел қорғаушы, тәрбиелеуші, отбасы тірегі болып саналады және де ақыл, инабаттылық, ар-ождан және т.б. қасиеттермен ерекшеленеді. Бұрынғы кездерде әйелдердің қоғамдағы рөлі қазіргі кезден басқаша болды. Әйелдердің қоғамдағы орны патриархалдық – рулық қатынастарға, ислам дінінің әсеріне байланысты болған. Ғасырлар бойы қалыптасып, дамыған халықтық әдет-ғұрыптармен салт-дәстүрдің негізінде әйелдердің қоғамдағы рөлі айқындалып, беки түскен. Әйел-анаға қатысты әдет-ғұрыптар оның болмысына, тәрбиесіне ықпал етіп, рухани тазалықтың биігінен көрінуге бағытталған. Осыған орай дәстүрлі қазақ қоғамында ақылдылығымен, тапқырлығымен, адалдығымен, көріктілігімен еркекке бергісіз әйелдер өмір сүріп, аттары аңызға айналған.

Аннотация

В данной статье рассматривается роль женщины в традиционном казахском обществе. Женщина представлена как защитница, воспитательница, опора семьи, она наделена такими качествами, как ум, сдержанность, совесть, и многими другими положительными качествами. Раньше роль женщины в обществе была иной. Место женщины в обществе было обусловлено влиянием патриархально-родовых отношений и исламской религии. На основе формировавшихся в течение веков народных традиций, норм и обычаев роль женщины в обществе возросла. Обряды, касающиеся женщины-ма-

тери, формировали воспитание, образ жизни, были направлены на соблюдение духовной чистоты. Благодаря уму, находчивости, честности, обаянию образ женщины в казахском традиционном обществе становится легендой, символом.

Abstract

The present article examines a place and role of a woman-mother in the Kazakh society. The woman is presented as a protector, tutor, family support, she possesses such qualities as intellect, restraint, conscience and many other positive features. Previously, the role of women in society was different. The place of women in society was related influence of Patriarchal-patrimonial relations and the Islamic religion. Based formed over centuries folk traditions, norms and customs role of women in society has grown and been strengthened. Rites of a woman-mother affect its Genesis, civility, aimed at spiritual purity. In this regard, his intelligence, wit, honesty, loveliness, the image of women in traditional Kazakh society becomes a legend.

Түйінді сөздер: гендер, гендерлік саясат, феминизм, шариғат, әйел теңдігі.

Ключевые слова: гендер, гендерная политика, феминизм, шариат, равноправие женщины.

Key words: gender, gender policy, feminism, sharia, equality of the woman.

1. Кіріспе.

Көбіміз, дәстүрге сай, әйелдің орны – отбасы ошақ қасы деп анықталады.

Дәстүрлі қазақ қоғамындағы әйелдер мен ерлердің әрқайсысының өз рөлдері болады. Көшпенділер мәдениетінде ерлер мен әйелдердің міндеттері бөлінді. Әйелдердің рөлі бала тәрбиелеумен, үй шаруашылығын жүргізумен қатаң шектелген. Мысалы, неке дәстүрінде әйелдердің күйеу таңдауға мүмкіндігі болмаған. Күйеуі өлсе, басқа күйеуге шыға алмаған, ол марқұмның інісіне немесе ағасына қосылуға міндетті болған.

2. Талқылау.

Түркілер әйел ананы отбасының құты мен ырысы, ұйытқысы мен жылуы деп таныған. Сондықтан да болар түркі дүниесін терең зерттеген тарихшы – ғалым Лев Гумилев “Көне түріктер” деген іргелі зерттеуінде “Түркілер әйелдерді сал серілердей әдейі қатты құрметтейтін. Баласы үйге кіргесін әуелі шешесіне иіліп, тәжім еткен, содан кейін барып әкесіне сәлем берген. Орхон жазуында да ордада апа қарындастары қалып қойып, оларға ажал қаупі төнгенде, Күлтегіннің оларды жанқиярлықпен қорғап қалғаны зор шабытпен жырланады. Түркілерде анасының шыққан тегіне айырықша мән берілген” 1 – деп жазған. Шындығында да қазақта “Жігіттің жақсы болуы нағашысынан” деген сөз бар. Оның түп мәніне үңілсек, ата – бабаларымыз аналарының, жұбайларының қадір – қасиетіне, оның шыққан тегіне ерекше мән берген. Мұның өзі қыз баланың ұрпақ өрбітудегі орнының жоғары, жауапты екендігін танытады (Мұхатова О.Х., 2010).

Қазақ халқының болмысындағы, дүниетанымындағы бар игі қасиеттерді тілін, ділін, дінін, әдет – ғұрпын, салт – санасын, ұлттық дәстүрін баласынан немересіне, немересінен шөбересіне жеткізуші, дарытушы, дамытушы әйел ана деп санаған.

Қазақ хандығында аналар мен қыздардың өзіндік орны, атқарар рөлі болғандығына жазба деректер мен ауызша тарих айтудың жәдігерлері дәлел бола алады. Аналармыздың қоғамдағы орнын қалыптасқан ру – тайпалық қатынастар, дәстүрлі шаруашылық, тамыры тереңнен бастау алатын діл, салт-дәстүр, әдет – ғұрып анықтаған. Қыздарын болашақ ана ретінде санаған дана халық оларды сыйлап, қастерлеген.

Қазан төңкерісіне дейінгі әдебиеттердің көпшілігінде қазақ әйелдерінің қоғамдық қатынастарда құқысыздығын орынды баяндаумен бірге, олардың отбасындағы орнын, Орта Азия халықтары әйелдерімен салыстырғанда әлдеқайда еріктілігін негізінен дұрыс көрсетілді.

XX - ғасырдың басында патриархалды – рулық қатынастар етек жайған әрі молырақ сақталған Маңғыстау қазақтарының өзінде ерлі-зайыптылардың арасындағы қатынастар қожайын мен күннің арасындағы қатынастарға мүлдем ұқсамайтындығын, көбінесе бірін бірі құрмет тұтып, сыйлауға негізделгендігін, қазақ әйелдері өздерін әрдайым еркін ұстайтындығын неміс ғалымы Р. Каружц те атап өткен (Мұхатова О.Х., 2010).

Қазақ әйелдерінің қоғамдағы салмағы сәл төмендеу болғанымен, олардың әдептілігін көрсететін көптеген әдет – ғұрыптар да бар. Мәселен, күйеуінен өзге бөгде ер адамға беті мен екі қолының ұшынан басқа денесін көрсетпеу; жалаңаяқ, жалаңбас жүрмеу; еркектер алдынан кесе өтпеу; үлкендер отырған үйге кірмеу; өз үйіне үлкендер келіп әңгімелесіп отырғанда олардың әңгімесіне араласпау; тіпті оларға шай құйып отырғанның өзінде біртүрлер қырын қарап отыру; үйде кісі барда малдас құрып жүресінен отырмау; үлкендер көзінше дауыстап сөйлеспеу немесе балаға шаңқылдап ұрыспау үлкен әдептілік деп есептелген. Шынында да, мұның бәрі әйелдің көргендігін дәлелдейтін ұнамды салт болған (Мұхатова О.Х., 2010).

Көшпелі мәдениеттің дағдарысқа ұшырауына байланысты XIX ғасырдың аяғы мен XX ғасырдың басында Қазақстанда жаңа қоғамдық қозғалыс пайда болды. Ұлтшыл Алаш қозғалысы Қазақстанның қоғамдық өмірінде өшпестей із қалдырды. 1917 жылы Орынборда өткен Алаш Орда конференциясы әйелдердің қоғамдағы өмірі туралы шешім қабылдап, мынадай тұжырымдарға келді:

- әйелдер мен ерлердің саяси құқықтары тең болуы керек;
- әйелдер өздеріне серігін таңдауға ерікті;
- некеге тұру жасы 16-ға дейін ұзартылуы;
- молданың 16-ға толмаған қыздың, 18-ге толмаған жігіттің некесін қиюға құқығы жоқ;

- неке екі жақтың келісуімен қиылады;
- жесір әйелдерді күйеуінің туысқандарына зорлап қосуға болмайды;
- бірінші әйелі келісім бермесе, екінші әйел алуға болмайды.

Аталмыш конференцияда ұсынылған идеялар ол заманда әйелдердің тығырықтан шығатын басқа жолы болғандығын көрсетеді. Ескі салт-сана мен әдет-ғұрыптың күйрей бастағаны, әйел рөлінің өзгергені көрінді (www.abai.kz/node/7479).

Әлем тарихында құрсанып қару асынып, қолбастап жауға шапқан не болмаса мемлекет басқарып, сол елдің азаттығы, Тәуелсіздігі үшін арыстандай алысқан әйел адамдар аз емес. Тіпті әлемдік емес, өз қазағымыздың кешегі, бүгінгі тарих қатпарларына көз жүгіртер болсақ, қорамсақ толы жебе асынып, айқайлап жауды қашырып, түйіліп келген дұшпаннан қаймықпай, өз елінің азаттығы үшін шейіт болған апаларымыз жеткілікті. Әрине, суыртпақтай берсек, арғы-бергі тарихта бұлардан өзге де батыр апаларымыз есте қалды. Әлем тарихында өшпес із қалдырған, ерлігімен қатар, даналығы аңыз болып қалған, бұдан екі жарым мың жыл бұрын өмір сүрген ұлы даладан шыққан сақтың батыр қыздары Томирис және Зарина тарихта қалды. Мәселен, жоңғар шапқыншылығы тұсында Абылайхан Дарабозым деп еркелетіп, сыйлаған қазақтың бас сардары, ұлы қолбасшысы Қабанбай батырдың жары Гауһардың ерлігін, тапқырлығын еске алсақ та жетеді. Қабанбай мен Гауһардан туған Назым қыздың небәрі 16 жасында Түркістан түбінде от шашқан жоңғар зеңбірегіне батпай, ұйлығысып қалған қазақ қолын бастап, кәмшат бөрік киіп, найза орнына қолындағы қамшысын бұлғап «Абылайлап» жауға шауып, жоңғарларды түре қуған ерлігі ел есінде. Кешегі Кенесарының қарындасы Бопайдың ерлермен бірге өз елінің азаттығы үшін толарсақтан саз кешіп, жасанған жаумен арыстанша айқасуы не болмаса қазақ тарихында аққан жұлдыздай із қалдырған Шоқанның әжесі Айғаным ханымның елді ақылмен басқарғанын қалай ұмытуға болады. Мұның сыртында кешегі кеңес заманындағы Екінші дүниежүзілік соғыста шығыстың қосшынары атанған Мәншүк пен Әлияның да ерлігі әлі есте (www.abai.kz/node/7479).

Тәуелсіздік алғаннан кейін қазақ қоғамы әйелдер мәселесін жаңа заман талабына орай жаңашақырынан көтере бастады. Нәтижесінде саяси, қоғамдық және экономикалық жағдайлардың ерекшелігі ескеріле отырып, 1998 жылы Қазақстан Республикасы Президентінің жа-

нынан кеңес беру органы – Отбасы және әйелдер ісі жөніндегі ұлттық комиссия құрылғаны белгілі. Нарықтық экономикаға көшу көптеген адамды тығырыққа тіреді. Әйелдер жүгі ауырлады. Отбасын асырау, бала-шағаға қамқорлық, үй шаруасы – осының бәрі ерлерге қарағанда әйелдердің мойнындағы жауапты іс. 2004 жылы еңбекпен қамту қызметтерінде жұмысқа орналасу мәселелері бойынша келгендердің ішінен әрбір алтыншы әйелге ғана жұмыс берілген. Жоғары және орта арнайы білімі бар 45 жастағы және одан үлкен әйелдердің жұмысқа орналасу мүмкіндігі мүлде аз. Қазіргі кезде жалданып жұмыс істейтін адамдардың денін әйелдер құрайды. Алайда олардың еңбек ақысы ерлердің табысының 61%-на ғана татиды. Қазіргі таңда әйелдер денсаулық сақтау, білім беру және сауда сияқты белгілі бір салада шоғырланған (Сұлтанхан А., 2011).

Қазақ халқы ежелден ұл бала мен қыз баланың еңбек тәрбиесін бөліп қараған. Дәстүрлі мәдениетке үйлесімді құндылықтарға сай, қазақтар ұлды мал бағуға, отын шабуға, колөнер шеберлігіне, мал табуға, отбасын асырауға, ал қыз баланы ас пісіруге, кесте тігуге, өрмек тоқу сияқты үй ішінің ішкі жұмыстарына баулып отырған.

Жан-жақты жарасымды жетілген әйел – жан-жақты жетілген еркекке қарағанда, әлдеқайда жоғары деңгейдегі адам, әйел – қоғамның қозғаушы күші. Қазақтың қыз-келіншектері табысқа қол жеткізуге, еліне пайдасын тигізуге, жақсы өмір сүруге қабілетті. Қазақ әйелінің табиғатында әлеуметтік жауапкершілік басым. Бұл – дәлелденген шындық. Оны бүгінгі өмір қатынастарынан көріп жүрміз. Ел басының нақты тапсырмасы негізінде жүргізіліп келе жатқан мемлекеттік гендерлік саясатқа орай, бүгінде қоғамымыздың қай саласында да әйелдердің рөлі артып келеді. Өз басым әйелдер мәселесінің гендерлік саясатпен үндесуі, бұл – демократиялық дамудың ең басты шарттарының бірі. Егер қазіргі биліктің басқару ісіне қазақ әйелі етене араласса, тұрақтылық пен мұқияттылық барынша сақталар еді (Климова Т.В., Балгимбаев А.С., Самратов А.К., Комекбаева Л.К., Некрасова Н.А., 2008, 164 с.).

Қазір шынтуайтында біздің қоғам әзірге мұндай түбегейлі өзгерістерге дайын емес. Бұған қазақ әйелінің санасында өмір сүріп жатқан шығыстық менталитеттің де кінәсі бар. Бұл әйел қауымының өз ойынашықайтуына әлі талай кедергі келтіретін болады. Дегенмен бұрынғы жылдармен салыстырғанда жағдай өзгеріп келе жатыр. Әйелдер үшін аса лауазымды қызмет атқаратын күндер алыс емес. Дәл қазір, әйелдерден әкім тағайындайтын кез келді.

Шариғат бойынша жанұяның тізгіні еркекке тапсырылған. Бұған дау жоқ. Түптеп келгенде еркектер – әйелдерге пана, қамқоршы, басқарушы. Бірақ біздің, өзге елдің емес, қазақтың жігіттері сол басқарушылықты дөрекілікке, қамқорлықты жалқаулыққа айналдырып алмаса екен дейсің. Себеп біреу, елімізде әйел адамның бәрі бірдей өз құқын біліп, қорғай алмайды. Қазақ әйелінің зорлық-зомбылықтың құрбаны болатыны да содан (Бықай Д., 2011)

«Әйел теңдігі» мәселесі деп қанша даурыққанмен, шындап келгенде, жаратылыс тұрғысынан әйел мен еркек тең емес. Әрқайсысы өзіне тән қасиеттерімен ерекшеленеді. Егер бір-бірінен ешбір айырмашылығы жоқ өзара тең жаратылыс болғанда, Құдай тағала бөліп-жарып жатпай, бәрін біркелкі әйел, не еркек етіп жаратар еді ғой. Олар өздеріне тән ерекшеліктерімен екеуі бір-бірін толықтыра түседі. Қазақ «екі жарты бір бүтін» деген. Әйел денедегі жүрек болса, еркек сол денедегі ақыл іспетті. Жүрек ақылсыз, ақыл жүрексіз өмір сүре алмайды. Жүректі ақылдан жоғары, яки ақыл жүректен артық деп айту мүмкін емес. Екеуі де өз міндеттерін атқарған кезде ғана дене дұрыс қызметін жалғастыра алады. Ендеше, әйел еркектен жоғары немесе төмендеу, жалпы алғанда дұрыс айтылған пікір емес (Бықай Д., 2011).

Қазақ – ежелден қызын аялап, жесірін кемсітпеген, аузы дуалы әйелге бүкіл ауыл тоқтаған, әйел-анаға тіршілік берекесі ретінде баға берген халық. Бұлардың ішінде, сонау сақ дәуірінен бергі Тұмар, Домалақ ана, Жанбике, Мұрын, Қыз айаналарды саяси көсемнен гөрі рухани дәрежесі биік абзал жандар деп бағалау қисынды. Ал ер-азаматына деген адалдықтан айнымай, қазақ, ұлт мүддесі жолында бар күш-жігерін сарп еткен аналарымыздан бәйтеректей өсіп-өнген ұрпағының – Жанбикеміз, Мұрынбыз, Қызаймыздеп, тұтастай па-руын атап кетуі де тегін емес (Есбайұлы Б., 2010).

Қазақ әйелі ері жоқ болса да келген қонаққа мал сойдырып, ұлттық меймандостық, бауырмалдық, қасиеттердің үлгісімен күтіп, үстеріне шапан жауып шығарып салып жататынын көне тарихтардан жақсы білеміз. Сондай мәртебеге ие бола тұра қазақ әйелі еш уақытта отағасына қатты сөз қатпай, бас иесі ретінде мойынсұнып, балаларын да әкені құрметтей білуге тәрбиелеген. Міне, осындай қатал әрі адал тәрбиенің арқасында қазақта ұрыс-керіс, ажырасу сияқты жайттар сирек кездесетін еді. Не керек, Кеңес Үкіметі орнағасын өмірлік салт-дәстүрге лайықталып жасалған қазақ ұйғарымының үні өшті. Қызылдардың қыздырма үгітіне ылығып, тіпті сақалы сапсифан ақсақалдардың өздері әйел теңдігі жолындағы күреске үндеді. Осылайша, әлемдік ауқымда етек жайып жатқан феминистік қозғалыс әуелі әйелдердің мұңын айтып, жылап-сықтаумен басталды. Кейін келе, қазақ қоғамында шашы желкесіне жетпейтін, езуінен едірейген шылымық етпейтін «еркекжал» жеңгейлер мен қарындастар қаптады. Осындай жөнсіз еркіндік талай қазақ қыздарын тура жолдан адастырып, бұзып тынғаны жасырын емес. Әуелі Батыста басталған әлеуметтік ойын, дүркін-дүркін дүрліктіріп баққан феминизм Шығыстағы жағдайды да жайбарақат қалдыра қоймады (Есбайұлы Б., 2010).

Исламдағы әйелдің орны мен ролі туралы терең зерттелген шығармалар мен көпшілік қауым жете таныс болмағандықтан, ислам мәдениетінде әйел адамның құқығы тым шектеулі деген жадағай түсінік қалыптасқан. Бұндай түсініктің қазіргі батыс елдерінің исламды жаппай қаралауынан туындаған тенденциясы екені белгілі. Әйтсе де, Ислам дінінде әйел затына үлкен мәртебе берілген (www.abai.kz/node/7479).

Сондықтан да әйелге өз мәнділігі жағынан ұлы функция – адами қалыпты сақтау жүктелген. Бұл қалыптың қандай түрде сақталатындығының да мәні зор. Дүниеге жаңа ұрпақтың туылуы біздің келешекте денсаулығы мықты, тіршілікке қабілетті қоғам болады дегенді білдірмейді ғой. Келесі ұрпақтың діншілдігі мен тәрбиелілігінің қандай болатындығы көбінесе әйелге байланысты. Оларда үйдегі сабырлылықты, бір қалыптылықты, дінге сенушілікті сақтаудың ұлы функциясы қалыптасқан, өсіп келе жатқан ұрпақтың тәрбиелілігі мен құдайдан қорқушылығы соларға байланысты. Сондықтан балалар тәрбиесі, әсіресе өмірінің алғашқы кезеңдерінде, ананың маңызды міндеті болып табылады (Тоғызбаева Қ).

Бұл процесс, әрине белгілі бір дайындықты және өмірдің әртүрлі аумағында білімнің, тәрбиенің болғанын талап етеді.

Әйелдің қоғамдағы ролі бірде төмен, бірде жоғары болған. Тарих әйелдердің дарындары мен мүмкіндіктері үшін қолайлы жағдай туған кезде, олардың да маңызды рөл атқарғандарын көрсетеді.

Ислам революциясының қазіргі жетекшісі Исламның жанұядағы мақсаттарына жету үшін заңның қолдауы мен іске асыру кепілдігі қажет деген мәселені еске салды.

Ислам көзқарасынша, әр түрлі қиын жағдайларға қарамастан әйел өз мүмкіндігіне орай бақыт жолын таңдап, талпыныс жасай алады немесе теріс жолды таңдай алады (Тоғызбаева Қ.).

Гендер әйелдердің әлеуметтік рөлінің шектелуіне наразылық танытудан бастап, оларға барлық салаларда еңбек етуге жол ашуға, белсенділік көрсетіп, әр түрлі ұйымдарға бірігіп саяси білім мен билікке ұмтылып, белсенді іс-әрекет жасауға ықпал ету. Бұл іс ешбір кедергісіз іске асырылып жатыр деуге болады. Өйткені, қалай болғанда да, исламмен енген теңсіздік кеңес кезеңінде жойыла бастап, мемлекеттің негізгі заңы – Конституцияда әйел мен ердің әлеуметтік және саяси теңдігі ресми түрде бекітілген. Бұны қоғамның ек тобы да анық біледі. Сондықтан, гендерлік мәселеде әйелдің теңдігі жоқ, не болмаса, зорлық бардеп күреске шақыру, орынсыз. Қазақстанның оңтүстік аймақтарында мұсылмандық дін ерте еніп, сенім ретінде негізделіп қалуына байланысты, осы жерлерде “гендерлік мәселе” бар деп санау да артық. Өйткені, Конституциямызда, діни сенімдер еркіндігіне жол берілген.

Ислам дініне бойұсынған әйел мен ерлер арасындағы қатынас әлеуметтік деңгейде олардың діни көзқарастарына байланысты реттеледі. Егер мұсылман әйелдерді ерлер мен бірсатыға қойып, қоғамдағы рөлдерін өзгертуге шақыру – олардың сенімдерінен бастартқызу деумен тең. Ғасырлар бойы қалыптасқан діни сананы бұзу оңай шаруа емес. Сондықтан гендер мәселесін қарастырғанда, гендерлік сана ұғымын қарастыру жөн. Бұл – қоғамдық сана-

ның бір қыры. Көпұлтты мемлекетімізде әр этностың сана сезіміне байланысты ерлер мен әйелдердің қатынысы анықталған. Ал одан бас тартқан жағдайда, мемлекеттік деңгейде әр ұлт өкілі болсын, жыныстық ерекшелік болсын, заңды түрде құқығы қорғалған деуге болады. Егер зорлық, зомбылық бар болса, оны тек ер мен әйел мәселесі ретінде қарастырмай, жалпы адамзаттық зорлық ретінде қарастыру жөні бар. Оған әйелдер деп бөлмей, адами арақатынас ретінде қарастыру гендерлік мәселені тудырмаудың жолы. Оңтүстіктен басқа аймақтарда гендерлік теңсіздіктен гөрі гендерлік теңдік туралы айтуға болады (www.walashkz.by.ru/in_azimbai_gali.htm).

Қазақ қоғамындағы әйелдердің орны жайлы әңгімелегенде, Орта Азияны мекендеген басқа халықтардың әйелдерімен салыстырғанда қазақ қыздары мен әйелдерінің анағұрлым еркін болғанын айтқан жөн. Олар жүздерін жамылғылармен бүркемей, ашық өмір сүрген. (Ізгілеуова С.).

Исламда еркек пен әйелдің міндеттері жеке-жеке бөлініп, анық көрсетілген. Еркектердің қасиетті парызы – әйелдерді билеу. Әйелдердің қасиетті парызы – еркектерге бойұсыну, бағыну. Бұл былай қарағанда қарапайым ғана қағида болғанмен, өмірде орындалуы өте қиын. Қазақ қоғамының басына төнген алмағайып замандар ұлттың тұнығын шайқап, дүниетанымын астан-кестен қылды.

Осыдан біраз жыл бұрын көшеде хижаб киген қазақ әйеліне жұртшылық таңырқай қарайтын. Ал бүгінгі күні хижаб киген қазақ қыздарын көшеден де, қоғамдық орындардан да, мәдениет ошақтарынан да, жоғары оқу орындарынан да, тіпті мектеп қабырғасынан да кездестіретін болдық. Дегенмен, соңғы кезде қазақ қоғамының хижабқа байланысты көзқарасы қаққа жарылған сынды. Бір тобы толығымен қолдап, шүкіршілік етсе, енді біреулері ескілік қалдығы, еліктеушілік деп, қарсы болуда.

3. Қорытынды.

Ұлт ретінде сақталып қалуымыз – әйел затының тәрбиесіне тікелей байланысты. Әйелдеріміз, әпке-қарындастарымыз мұсылмандық тәрбиені бойына сіңірген иманды, көзі ашық, көкірегі ояу, ұлтын сүйетін, ерін сыйлайтын болса ғана дүниеге ата жолын қуатын текті де сапалы ұрпақ әкеле алады. Сонда ғана әйелдер әрбір шаңыраққа сәуле болып тарап, қазақтың мәңгілік бесігін тербетіп, алтын айдарлы ұл, күміс тұлымды қыз туып, қазақтың санын еселеп өсіреді. Қазақтың ошағына ие болып, түтінінің түзу ұшуын қамтамасыз етеді. Қазақтың атпал азаматының босағасына бақ болып қонып, Қазақ елінің шаңырағын шайқалтпай, керегесінің кең, іргесінің берік болуына кепілдік болады.

Дегенмен, қазақ әйелдері үшін басты міндет – отбасы беріктігін сақтау, бала тәрбиелеу, ерлерін барынша сыйлау, рухани қолдау көрсету болып табылады.

Әдебиет тізімі

Бықай Д. Әйел мүддесіне мүлгі қарауға болмайды // Дала мен қала. 2010. № 16.

Бықай Д. Гендерлік саясат дұрыс па // Дала мен қала. 2011. 22 қараша.

Есбайұлы Б. Тіршілік берекесі // Дала мен қала. 2010. № 1.

Мұхатова О.Х. Қазақ қоғамындағы әйел – ананың орны мен ролі // Вестник ПГУ. – 2010. – №2.

Тоғызбаева Қ. Гибадаттың денсаулыққа пайдасы // Мұсылман. – 25 б.

Климова Т.В., Балгимбаев А.С., Самратов А.К., Комекбаева Л.К., Некрасова Н.А. Гендерное развитие народа Казахстана. – Алматы. – 2008. – 164 с.

Ізгілеуова С. Отбасы – отанымыздың ошағы. www.schoolkz.ru/load/referaty_na_kazakhs-kom/y/meni...

Исламдағы әйелдің орны мен ролі. «Қазақстан Заман» газеті. www.abai.kz/node/7479.

Қазақтардың гендерлік санасы жөнінде. www.walashkz.by.ru/in_azimbai_gali.htm.

Құлсариева А. Гендерлік саясат пен ұлттық салт-дәстүрдің қабысуы. www.kazakheli.kz/scientific-school/genderlik

Сұлтанхан А.(2011). Ерін сыйлаған әйел - періштелік сипатқа ие болады // SaLNur № 2// www.muslimwomen.com.kz/kk/comment/reply/497.